

OSNOVNA ŠOLA ŽIRI
MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ POLJANSKE DOLINE

STARO NI ZA V ŠARO

Igre naših babic in dedkov

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorica:

Vesna Krvina, prof. razrednega pouka

Somentorica:

Martina Jurman, prof. razrednega pouka

Avtorice: Ema Justin

Sara Starman

Neža Trček

Žiri, marec 2013

Kazalo vsebine

1. Uvod	6
2. Metode dela.....	6
3. Hipoteze.....	7
5. Intervjuji s starejšimi občani.....	8
5.1. Intervju 1	8
5.2. Intervju 2	10
5.3. Intervju 3	11
6. Predstavitev ankete	12
7. Delavnica	17
7.1. Fotogalerija delavnice	17
7.1.1. Namizne igre	17
7.1.2. Igre na prostem.....	18
8. Analiza vprašalnika	21
9. Ugotovitve.....	24
10. Zaključek.....	25
11. Literatura	26
12. Priloge.....	26

Kazalo slik

Slika 1: "Kripa"	8
Slika 2: volkalca (trdnjava).....	10
Slika 3: frača	11
Slika 4:streljanje z lokom.....	11
Slika 5: klavir.....	17
Slika 6: medvedek	17
Slika 7: porcelanasta punčka	17
Slika 8: igra s starimi igračami	18
Slika 9: volkalca	18
Slika 10: igranje f'žkalce	18
Slika 11: igranje mikada.....	18
Slika 12: igranje domin	18
Slika 13: vožnja z dirco	18
Slika 14: igranje harcla	19
Slika 15: streljanje z lokom.....	19
Slika 16: hoja s hoduljami.....	20
Slika 17: kotalkanje.....	20

Povzetek

Za to nalogo smo se odločile, ker nas je zanimalo, koliko starih igrač je na Žirovskem še ohranjenih, ter razlika, koliko se razlikujejo igre naših babic in dedkov v primerjavi z današnjimi otroki. Prav tako nas je zanimalo, če današnji otroci te igre še poznajo in ali so jim všeč.

Načrtovale smo, da bomo vse te podatke lahko izvedele preko anket, intervjujev ter delavnice.

Naloga predstavi, da so se naše babice in dedki igrali predvsem igre na prostem, ki so si jih izmislili in izdelali sami. Zaradi dela na domačijah tudi niso imeli veliko časa za igro. Današnji otroci menijo, da imajo za igro kar veliko časa. Mlajši otroci (2. in 3. razred) najraje posegajo po novejših igračah, starejši (4. in 5. razred) pa raje svoj prosti čas preživljajo na prostem s prijatelji.

Otroci so z veseljem posegli tudi po starejših igračah in igrah. Ugotovljeno je bilo, da so kolesa danes laže dostopna in jih otroci dobijo že v zgodnjem otroštvu, medtem ko so jih naši dedki in babice večinoma dobili takrat, ko so si jih lahko kupili sami.

Zahvala

Največja zahvala gre našima mentoricama Vesni Krvina in Martini Jurman. Zahvaljujemo se jima, saj sta v našo raziskovalno nalogo vložili veliko truda.

Zahvaljujeva se tudi našim anketirancem in učencem, ki so igre preizkusili, saj brez njihovega sodelovanja ne bi prišle do rezultatov.

1. Uvod

Kljub temu, da smo stare 11 let se še vedno rade igramo. Največ časa za igro imamo ob koncu tedna. Najraje se igramo na prostem in različne družabne igre.

Pri pridobivanju podatkov za raziskovalno nalogo smo skušale dobiti ustrezno literaturo, vendar je nismo našle prav veliko. Zasedile pa smo, da je že Primož Trubar v svojem Katekizmu leta 1557 omenjal igrače katere je otrokom podaril sv. Miklavž.

Na Žirovskem je o otroških vozilih raziskovala že ga. Marija Stanonik, ki je v svoji knjigi Promet na Žirovskem opisala vozila za igro. Otroci so za svojo igro uporabljali »kripe«, samokolnice, »sekirce«, doma narejene sanke in kasneje kolesa. Prvo kolo naj bi Žirovci imeli že okrog leta 1900.

V naši raziskovalni nalogi pa nas je zanimalo s čim se igrajo naši sošolci in s čim so se igrali naši stari starši v času njihovega otroštva. Zanimalo nas je predvsem tudi to, koliko igrač, iger in ostalih igralnih pripomočkov so imeli in se je ohranilo do danes.

2. Metode dela

- prebiranje podatkov
- anketa
- intervju
- iskanje podatkov v različnih virih
- delavnica
- zbiranje starih iger in igrač

3. Hipoteze

1. Že v obdobju našega desetletja so se igrače in igre precej spremenile, zato predvidevamo, da so naše igre precej drugačne od iger naših babic in dedkov, da so bile nekoč igre in igrače izdelane doma, česar danes ne počnemo več.
2. Predvidevamo, da se današnji otroci igrajo manj družabnih iger in iger na prostem, in da večino prostega časa preživijo za računalnikom ter televizijo.
3. Predvidevamo, da so naši stari starši dobili svoje prvo kolo precej pozno, v družini pa je bilo le eno kolo za vse. Predvidevamo, da ga danes dobijo kmalu potem, ko shodijo, vsak otrok pa ima svoje kolo.
4. Pričakujemo, da je kar nekaj starih igrač in iger še ohranjenih na žirovskih podstrešjih.

5. Intervjuji s starejšimi občani

5.1. Intervju 1

Najprej sem izprašala mojo prababico, ki je stara 89 let. Imela je bolj malo časa za igro, preživljala pa ga je s svojimi prijatelji. V prostem času so se igrali z lutkami. Igrali so se bolj mirne igre, kadar so prosti čas sploh imeli. Pozimi so se vsi v hiši igrali družabno igro človek ne jezi se. Njene igrače so bile lutke iz blaga, ki jih je dobila od Miklavža in tete. Doma je imela tudi kolo in »dirco«. Prvo kolo je dobila pri devetnajstih letih. Obiskovala je samo verouk. S športom se niso mogli ukvarjati, saj niso imeli športnih pripomočkov. Njena največja otroška želja je bila uspeh v šoli in zdravje.

80 letni pradedek mi je povedal, da so imeli veliko časa za igro s sosedi in prijatelji. Njihov hobi je bilo potepanje in igranje. Na prostem so se igrali med dvema ognjema ter skrivalnice. Pozimi so smučali se igrali volkolca, šah in podobno. Niso imeli veliko igrač, imeli so le tiste, ki so jih med vojsko izdelovali sami (loki, puške,...). Za prevozno sredstvo je imel »kripo«.

Slika 1: "Kripa"

Prvo kolo je dobil pri 13-ih letih. Obiskoval je radio amaterski, modelarski ter smučarski krožek. Ukvarjal se je s smučanjem in balinanjem. Vse njegove želje so bile kratkotrajne. V otroštvu je doživel toliko zanimivih reči, vseh se ne da naštet.

Moja druga babica je stara 59 let in mi je povedala, da je imela kar veliko prostega časa, ki ga je preživljala s prijatelji in družino. Igrali so se zunaj, največkrat med dvema ognjema, »harcl«, skrivalnice, izdelovanje lesenih hiš... Pozimi je čas preživljala na toplem v hiši in se igrala človek ne jezi se, domine, mikado ipd. Rada se je igrala s svojimi družabnimi igrami, punčko in žogo, ki jih je dobila za rojstni dan, Miklavža ter Dedka Mraza. Imela je tudi skiro, »dirco«, sani in lesene smuči. Prvo kolo je dobila v okoli šestnajstega leta. Obiskovala je čipkarsko šolo, tabornike ter šahovski krožek. Košarka in rokomet sta bila športa s katerima se je ukvarjala. Njena največja želja je bila, da bi čim prej dobila svoje kolo. Njenih dogodivščin je veliko: vožnja s konji, igre po kozolcih, pomoč kmetom pri kmečkih opravilih, hoja v hribe...

Ugotovila sem, da se življenje danes zelo razlikuje od življenja nekoč.

Ema Justin

5.2. Intervju 2

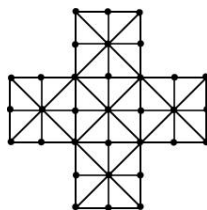
Intervju sem opravila s svojim pradedkom (92 let), babico (63 let) in dedkom (72 let).

Pradedek je imel prosti čas le v večernih urah, babica ga je imela bolj malo, dedek pa veliko.

Prosti čas je pradedek preživel s prijatelji in sosedi, babica s prijatelji, brati in sestrami, dedek pa s prijatelji. V prostem času se je žogal in metal kamenje, babica in dedek sta se s svojimi prijatelji igrala razne družabne igre.

Pradedek je na prostem balinal ali tekkel, babica se je žogala, se lovila ali igrala igre (npr. zemljo krast). Dedek se je tudi žogal in igral igre (npr. skrivalnice).

V zimskem času je pradedek smučal s smučmi, ki jih je sam izdelal. Babica je pozimi klekljala, šivala in izdelovala punčke iz cunj, dobro se spominja tudi igre volk in ovce. Dedek je pozimi smučal in se sankal.

Slika 2: volkalca (trdnjava)

Pradedek je od igrač imel kamne in storže, babica punčke iz cunj, leseno zibelko, dedek pa je imel kolo, lok in kopje.

Pradedku je igračo prinesel Miklavž, babica je igračo dobila za rojstni dan ali ob Miklavžu, dedek pa je večino igrač izdelal sam.

Od prevoznih sredstev je imel pradedek kolo domače izdelave, babica je imela kolo, skiro in zeleno dirco, dedek pa se je prevažal s kolesom ali kripo.

Prvo kolo je pradedek dobil pri 16ih, babica pri 15 s svojim denarjem, dedek pa pri 10ih letih.

Ko sta pradedek in dedek obiskovala osnovno šolo še ni bilo krožkov, babica pa je hodila v klekljarsko šolo, obiskovala pletilski krožek in pela v pevskem zboru.

Športnih aktivnosti pradedek ni imel, je pa vsak dan hodil peš v šolo. Babica tudi ni imela nobenega športa, dedek pa je igral nogomet.

Pradedkova največja otroška želja je bila, da ga ne bi zeblo, babica bi rada igrala harmoniko, dedek pa bi skakal s smučmi.

Pradedku je bilo zabavno hoditi v šolo, babica je bila vesela bratov in sester ter nove hiše, dedek (in babica) se spominjata, da je leta 1952 padlo 2m snega – otroci niso mogli hoditi v šolo (srečkoti!).

Neža Trček

5.3. Intervju 3

Moj dedek je star 69 let. Za igro ni imel nič prostega časa. Prosti čas je preživel z delom, lovljenjem rib, peko krompirja in pomagal je očetu v domači kovačiji. Na prostem so se igrali med dvema ognjema. Pozimi pa so igrali hokej in drsali po zaledeneli Račevi. Imel je lok in fračo.

Slika 3: frača

Slika 4: streljanje z lokom

Igrače je dobil kadar je prišel na obisk stric. Ni imel nobenega prevoznega sredstva. Prvo kolo je dobil, ko je bil star 25 let. Kot osnovnošolec je obiskoval loko strelstvo in nogomet. Ukvarjal se je z nogometom, hokejem in drsanjem. Njegova največja otroška želja je bila, da bi dobil dekle. Ko je bil majhen se je odločil s prijatelji da bodo šli peš v Ameriko.

Babica je stara 60 let. Za igro je imela dosti časa. Prosti čas je preživljala s sosedovimi otroci, ki so bili enake starosti. Malo se je potepala v gozdu, travnikih. Veliko časa je preživela na šolskem igrišču in ob blazini za klekljanje. Na prostem so se igrali igro harcel, lovili, skrivalnice, skakali čez potok in nagajali sosedom. Pozimi so se sankali, kepali, smučali, delali snežake in igluje. Imela je rdečo kapico iz gume, dečka Tončka, majhno žogo, železen obroč in hulahup obroč. Igrače je prinesel Miklavž. Imela je samo skiro. Prvo kolo je dobila ko je bila stara 18 let. Kot osnovnošolka je obiskovala košarko in klekljarski krožek. Ukvarjala se je s košarko. Njena najljubša želja je bila, da bi imela svoje kolo. Vse počitnice in v šolo so hodili bos.

Stric Lojze je star okoli 50 let. Za igro je imel bolj malo časa. Prosti čas je preživel v maminem naročju. Preživel ga je z žogo na igrišču in v orodni telovadnici. Na prostem so se igrali košarko. Pozimi pa so se drsali in igrali hokej. Imeli so doma narejene drsalke in sanke. Igrače so dobili od Miklavža. Imel je skiro in kolo. Ko je dobil prvo kolo je bil star 20 let. Obiskoval je košarko. Največja otroška želja je bila da bi imel več prostega časa.

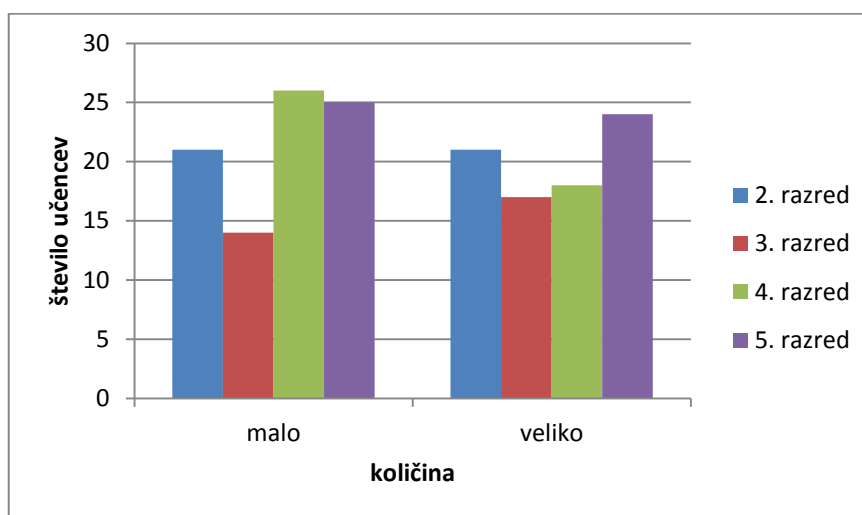
Ko je bil majhen so bili drugačni časi, želja veliko a skoraj nobena se ni uresničila

Sara Starman

6. Predstavitev ankete

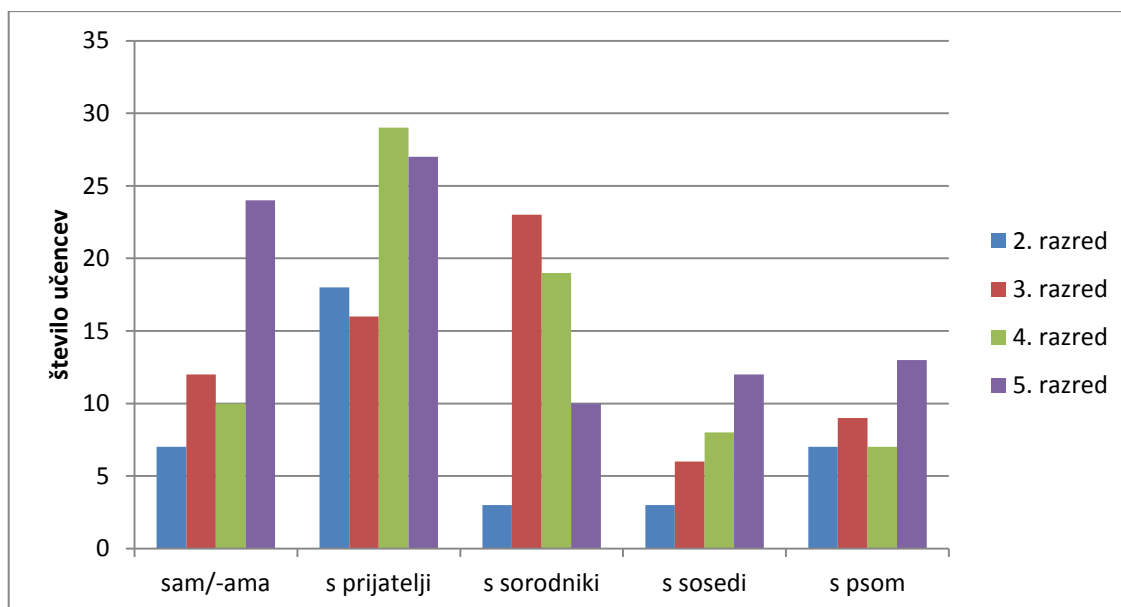
Ankete smo izvedle pri učencih od 2. do 5. razreda. Sodelovalo je 185 učencev. Anketa je bila sestavljena iz 10-ih vprašanj.

1. vprašanje: Koliko prostega časa za igro imaš?

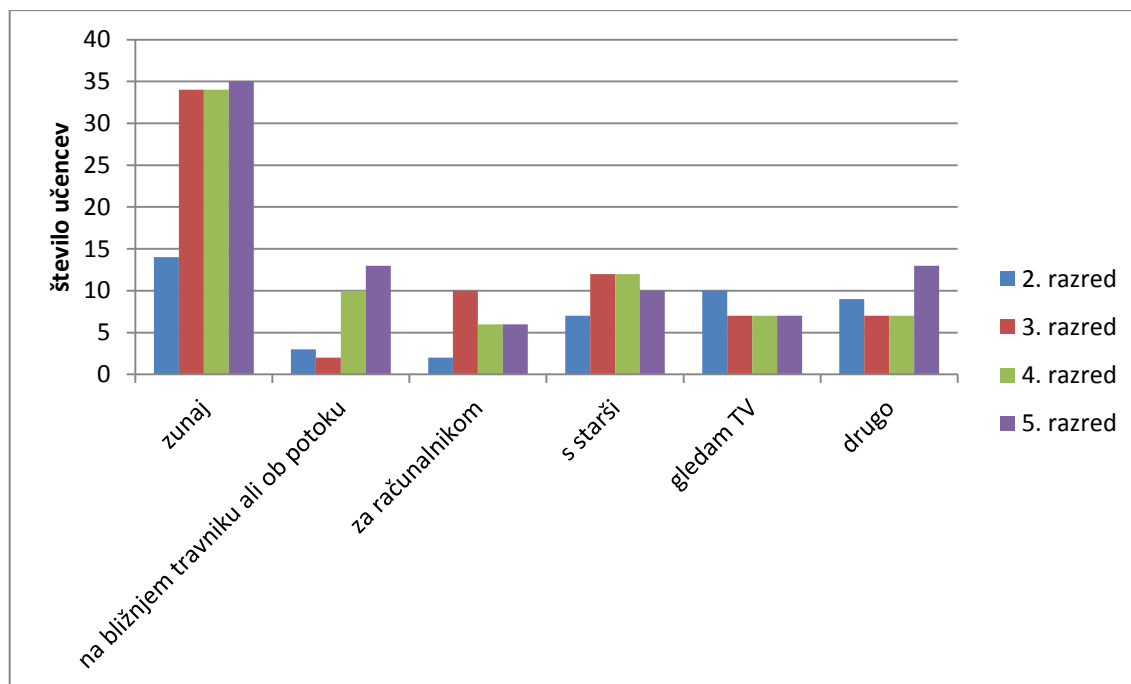
Približno polovica učencev meni, da imajo dovolj prostega časa.

2. vprašanje: S kom preživljaš prosti čas?

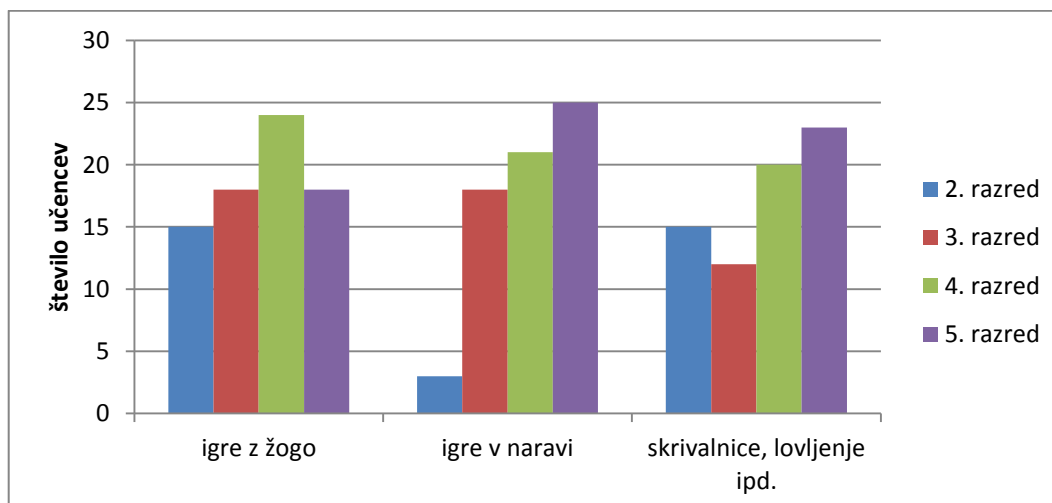
Večina učencev preživlja prosti čas s prijatelji in sorodniki, manj učencev pa ga preživijo s psom, sosedi ali pa so sami. Pri petih razredih opažamo, da večji delež učencev prosti čas preživlja sam.

3. vprašanje: Kako preživljaš prosti čas?

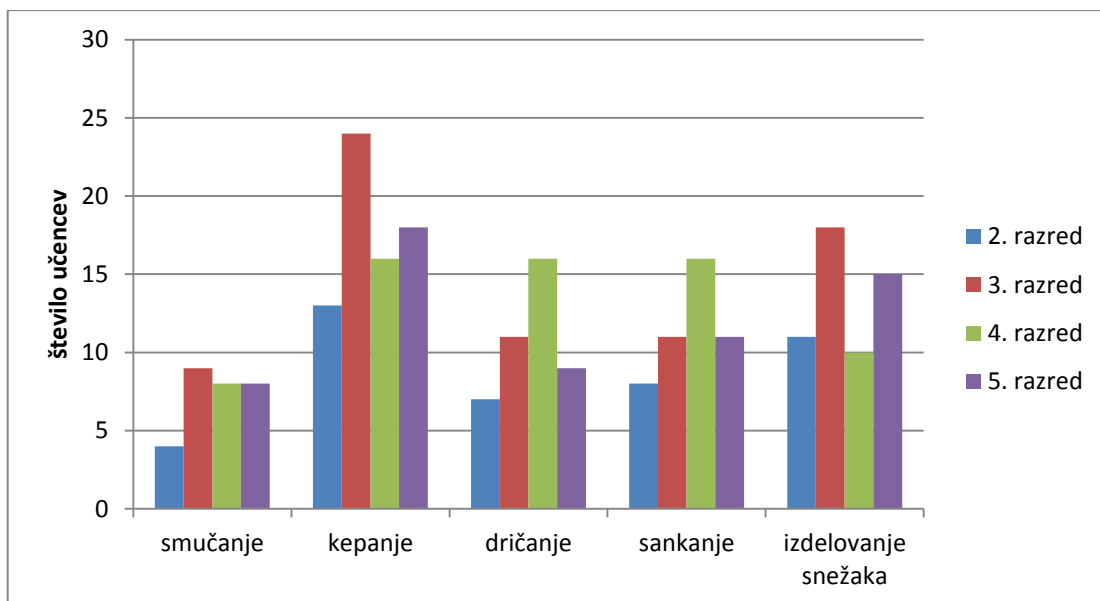
Učenci vseh štirih razredov svoj prosti čas najraje preživijo zunaj. Manjšina učencev se v prostem času zadržuje pri elektronskih napravah (računalnik, TV).

4. vprašanje: Katere igre se igrate na prostem?

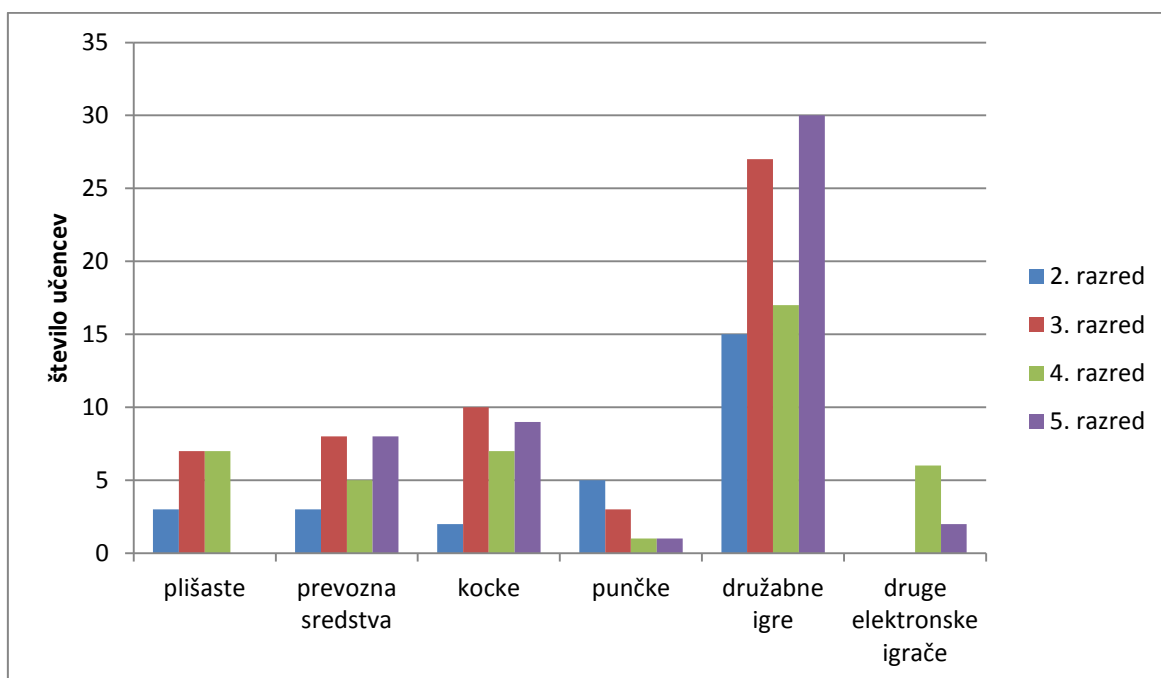
Otroci iz vseh razredov se igrajo tako z žogo, igre v naravi kot tudi skrivalnice, lovljenje ipd., izjema so samo učenci drugega razreda, ki se v naravi ne igrajo. Predvidevamo, da zato, ker jih starši ne puščajo brez nadzora saj so takšne igre lahko nevarne.

5. vprašanje: Katere igre se igrate pozimi na prostem?

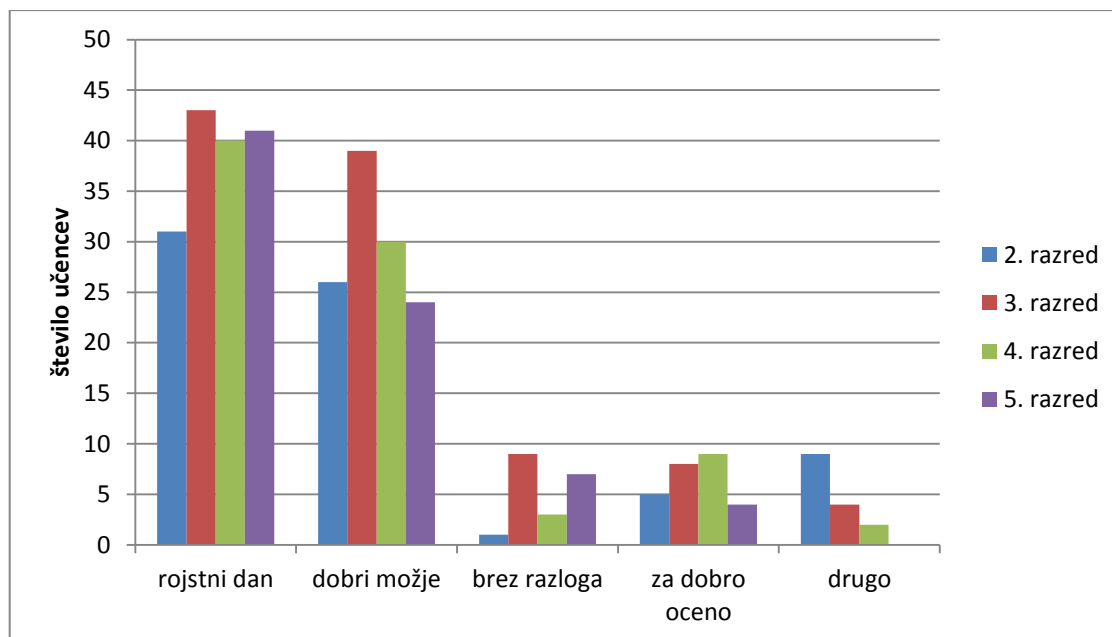
Med učenci so najbolj popularne razne igre na snegu ter kepanje. Dričanje je najbolj popularno med četrtošolci, smuča pa najmanj otrok.

6. vprašanje: S katerimi igračkami se igraš?

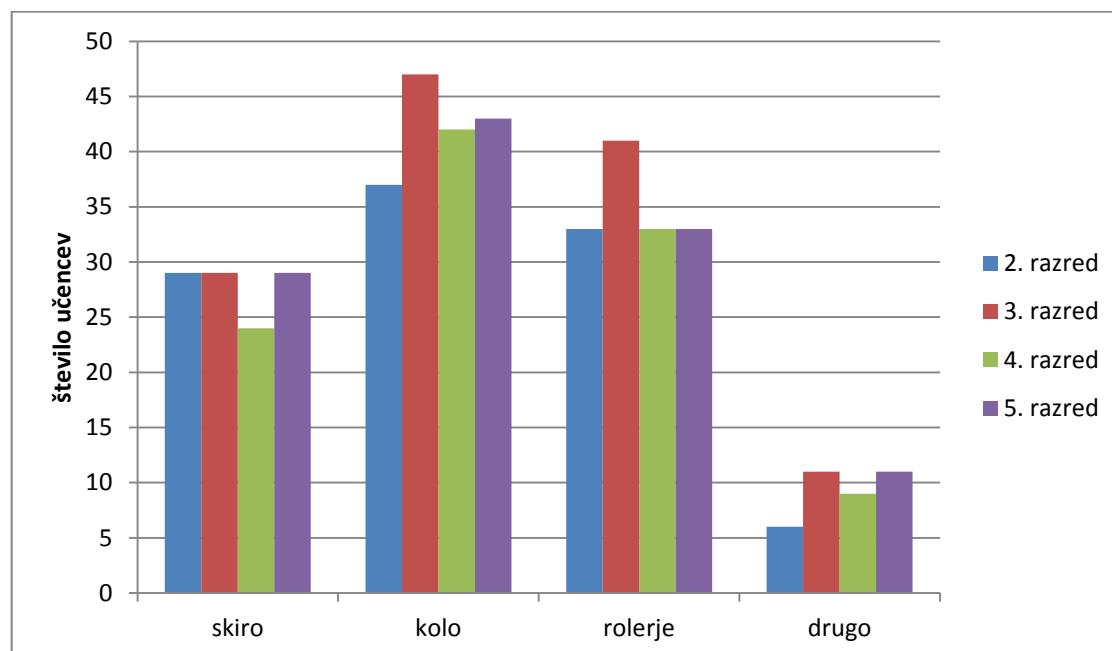
Graf prikazuje, da se učenci igrajo z igračkami primernim svojim letom. Pri starejših otrocih plišaste igrače in punčke niso tako priljubljene. Najraje posegajo po družabnih igrah, prevoznih sredstvih in kockah.

7. vprašanje: Ob katerih priložnostih dobiš igrače?

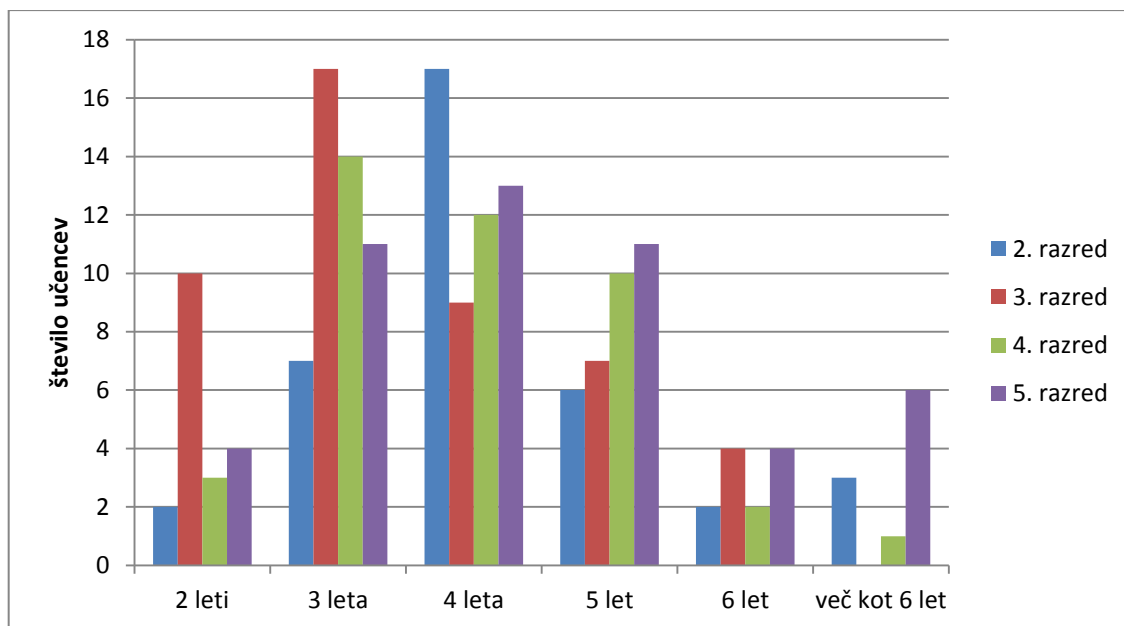
Večina otrok igrače dobi za rojstni dan ali pa jim jih prinesejo dobri možje.

8. vprašanje: Katero prevozno sredstvo imaš?

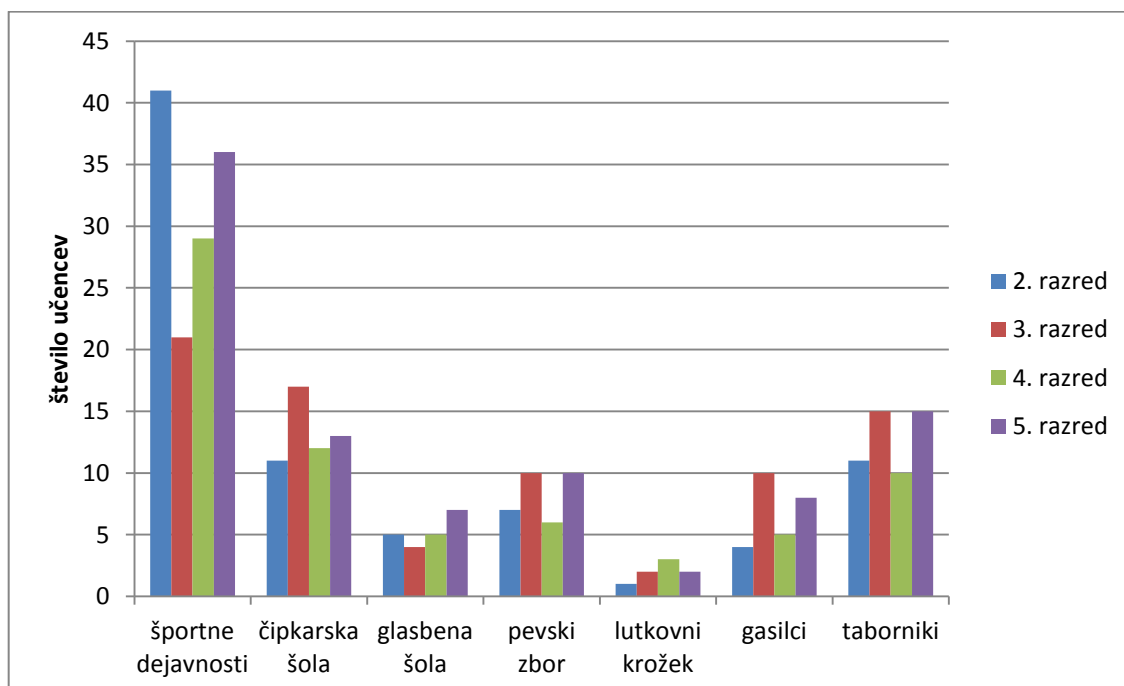
V vseh razredih pri učencih za prevozno sredstvo prevladujejo kolesa ter rolerji.

9. vprašanje: Koliko si bil star, ko si dobil prvo kolo?

Večina otrok dobi prvo kolo pri treh ali štirih letih.

10. vprašanje: Katere krožke obiskuješ?

Pri učencih so najbolj priljubljene športne dejavnosti, najmanj pa lutkovni krožek.

7. Delavnica

Z delavnico smo želele preveriti ali so stare igre in igrače današnjim otrokom zanimive. Zanimalo nas je, koliko starih iger bodo otroci poznali oziroma se jih je z njimi že igralo.

Pri otrocih smo preverile, katera igra ali igrača iz starih časov jim je najljubša.

V delavnico smo povabile 4 učence drugih razredov, po 6 učencev tretjih, četrtih in petih razredov. Skupaj 22 učencev.

Po delavnicah smo izvedle krajši vprašalnik.

7.1. Fotogalerija delavnice

7.1.1. Namizne igre

Fotografije starih igrač

Slika 5: klavir

Slika 6: medvedek

Slika 7: porcelanasta punčka

»punčke iz cunj« ter druge igrače

Slika 8: igra s starimi igračkami

volkalca

Slika 9: volkalca

fžkalca, mikado, domine

Slika 10: igranje fžkalce

Slika 11: igranje mikada

Slika 12: igranje domin

7.1.2. Igre na prostem

Dirca

Slika 13: vožnja z dirco

Harcl

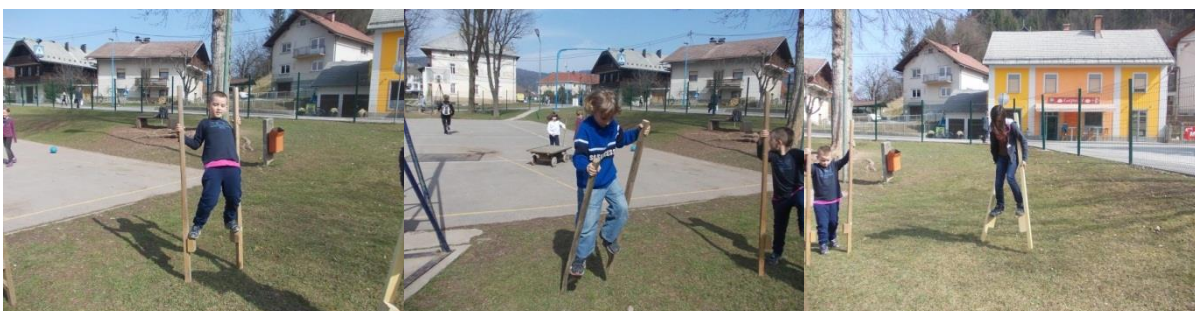
Slika 14: igranje harcla

Lok

Slika 15: streljanje z lokom

Hodulje

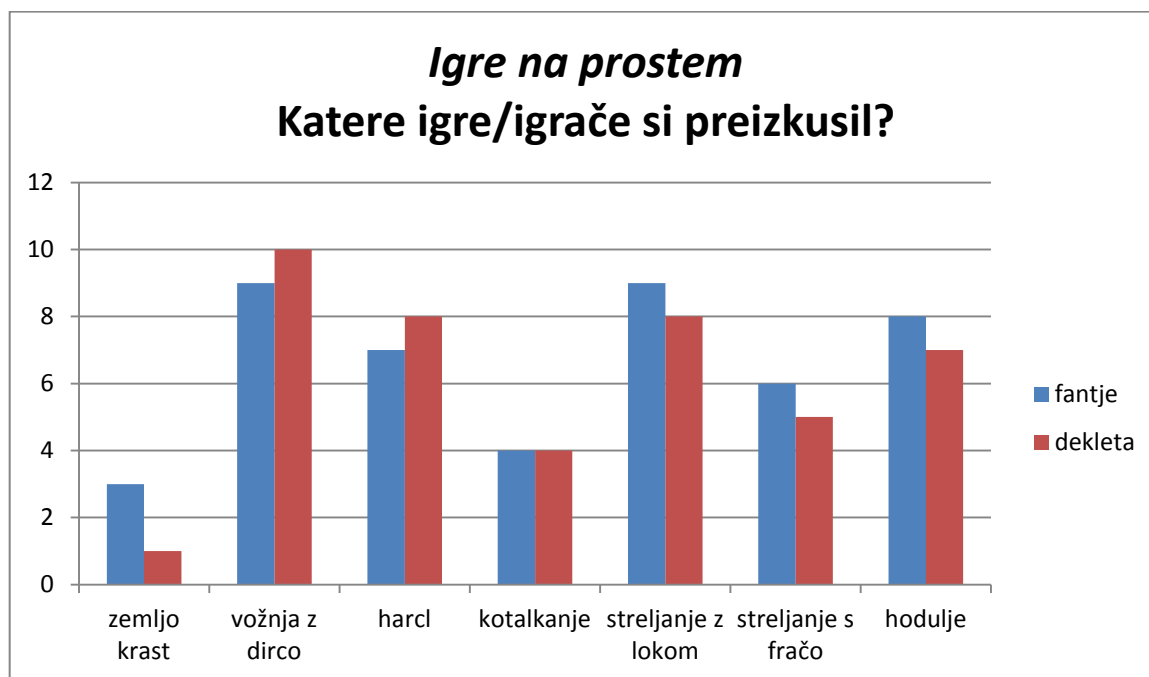
Slika 16: hoja s hoduljami

Kotalkanje

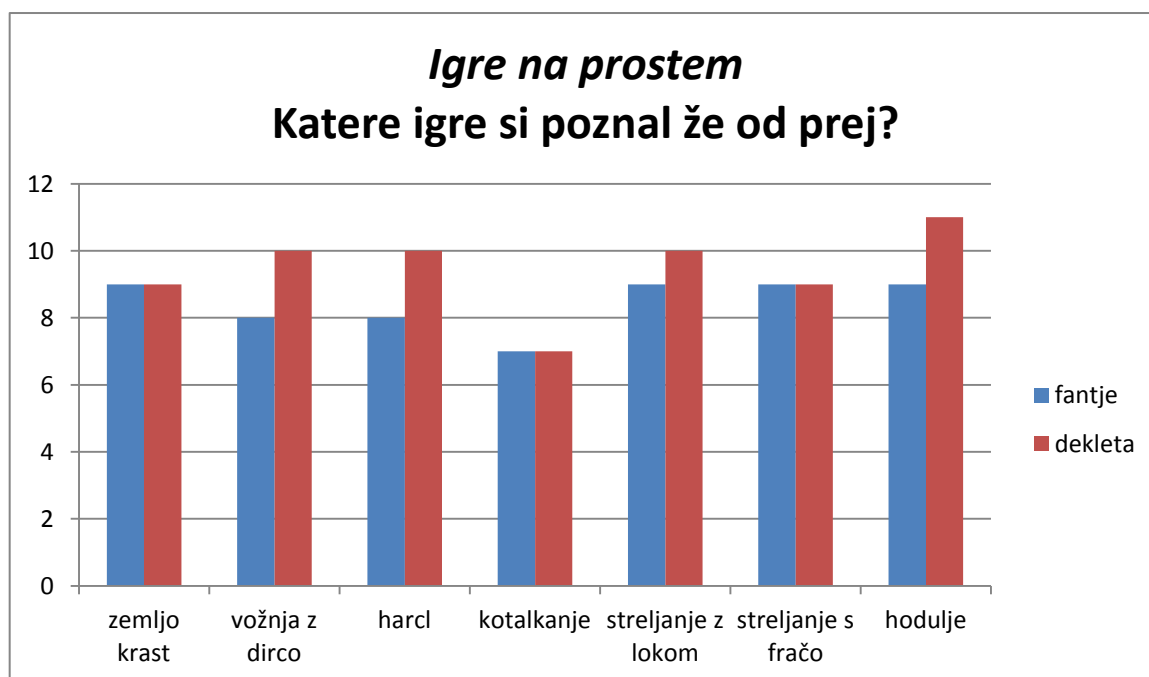

Slika 17: kotalkanje

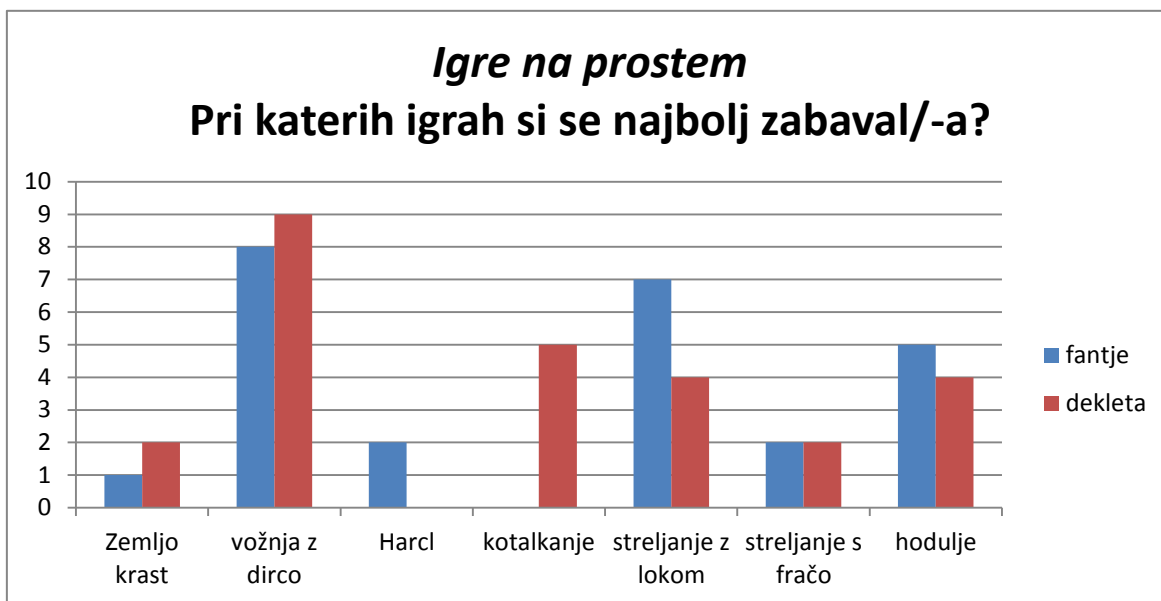
8. Analiza vprašalnika

Tako fantje kot dekleta so z veseljem preizkusili vse igre. Le pri kotalkah je bilo več zanimanja s strani deklet.

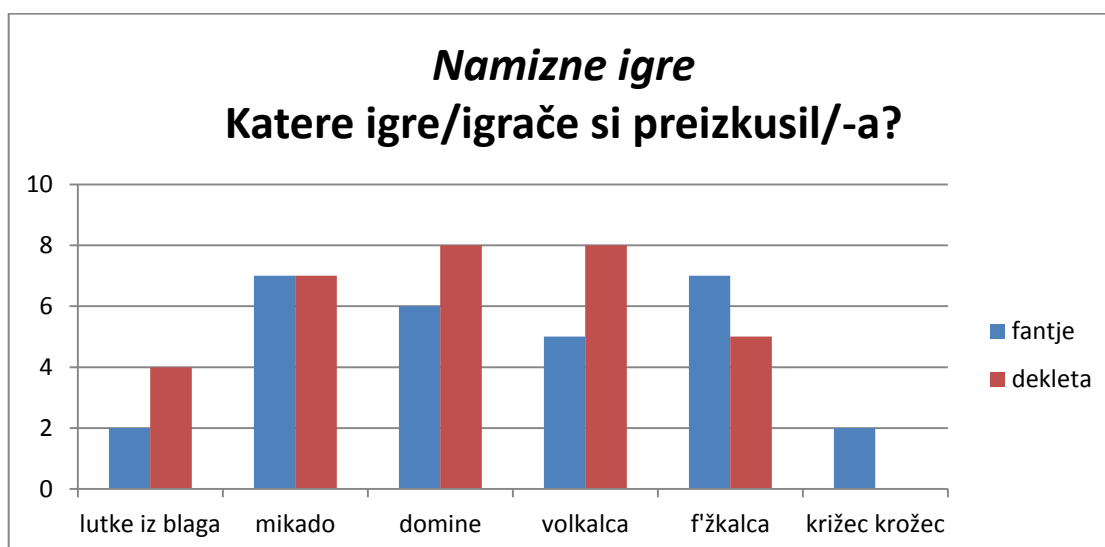

Po večini so igre poznali že od prej. Najmanj poznane so jim bile kotalke.

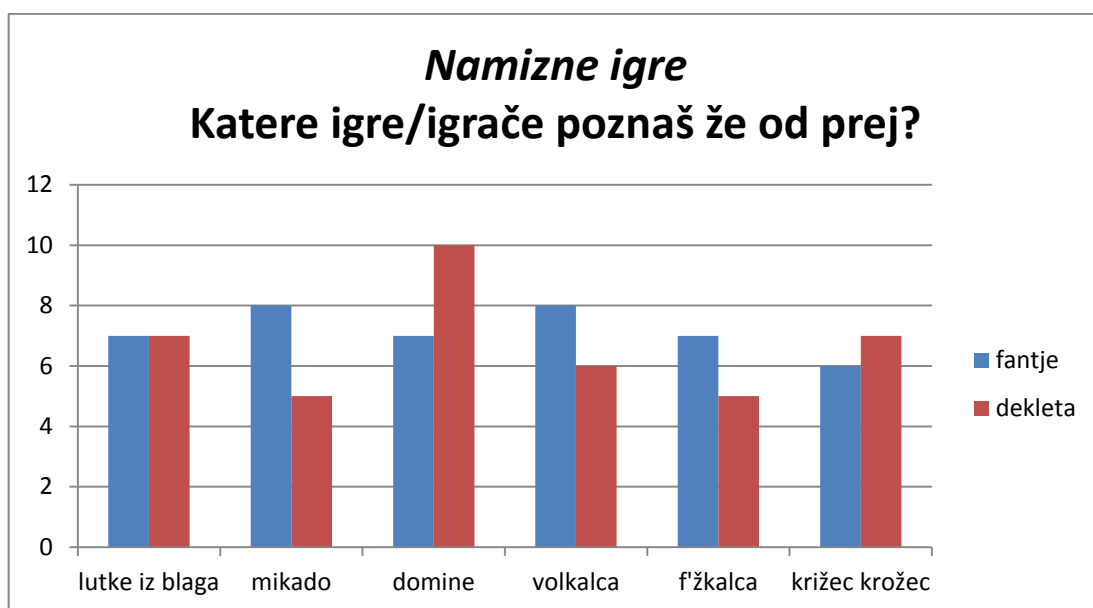

Najljubša igra jim je bila vožnja z dirco. Na drugem in tretjem mestu je bilo pri fantih streljanje z lokom ter hodulje. Dekletom pa je bilo zabavno še pri kotalkanju ter hoji s hoduljami oz. streljanju z lokom.

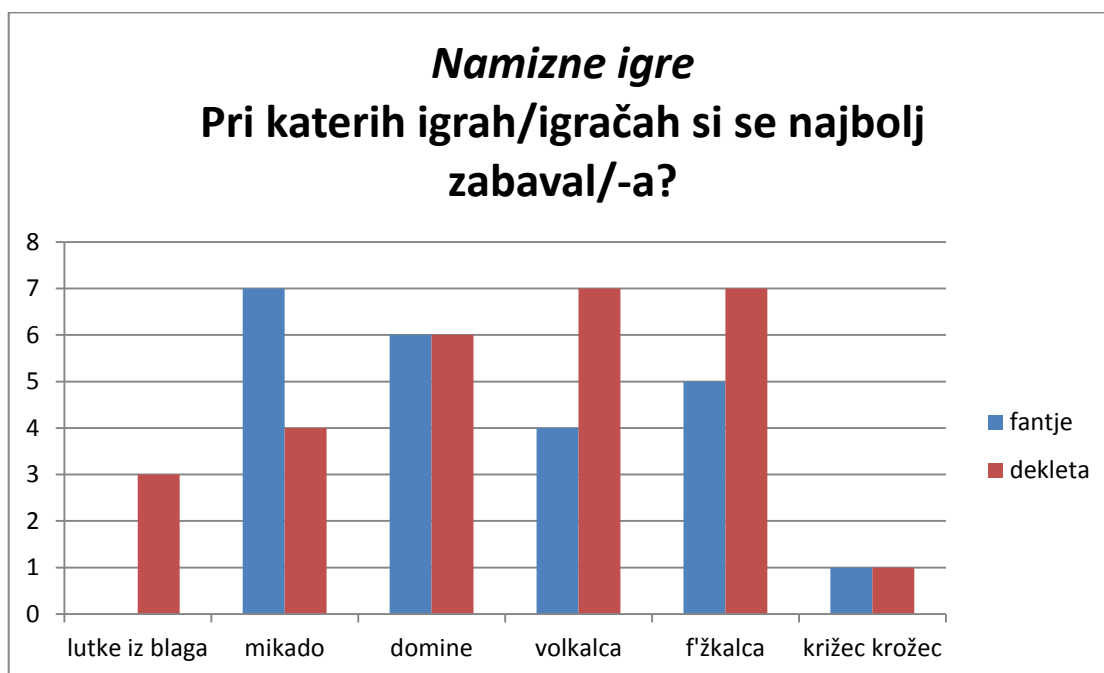
Sicer pa smo iz intervjujev ugotovili, da so se že naši dedki in babice tako kot mi danes na prostem radi igrali skrivalnice, se lovili ter šli igro Med dvema ognjema. Vsi učenci te igre poznajo in se jih v času podaljšanega bivanja tudi pogosto igrajo, zato jih nismo vključile v našo delavnico.

Pri igrah v prostoru so učenci raje posegali pri namiznih igrah kot lutkah iz blaga.

Približno polovica učencev je te igre poznalo že od prej.

Najbolj zabavne igre so se fantom zdele mikado, domine, volkalca. Dekleta pa so se najbolj zabavala ob igrah domine volkalca, mikado.

Približno polovica učencev je te igre poznalo že od prej.

9. Ugotovitve

Predvidevale smo, da je kar nekaj starih iger in igrač shranjenih na žirovskih podstrešjih, vendar so se naša predvidevanja izkazala za nepravilna, saj kljub javnemu obvestilu in besednemu pozivanju učencev naj doma poiščejo stare igrače, ni bilo velikega odziva.

Trditev, da so večina igrač izdelali doma drži, tako smo lahko tudi za našo delavnico sami izdelali nekaj iger.

Ugotovili smo, da se današnji otroci še vedno radi igrajo na prostem in da svojega prostega časa ne preživijo toliko pred računalnikom in televizijo kot smo predvidevale. Izjema so učenci drugega in tretjega razreda, ki po računalniku raje posegajo.

Današnji otroci dobijo svoje prvo kolo po večini do 5. leta starosti. Povprečna starost anketiranih babic in dedkov, kdaj so dobili svoje prvo kolo, pa je bila 17 let. Naše predvidevanje o tem drži.

10. Zaključek

Vsekakor se otroci še vedno radi igramo na prostem, naj bo to bližnji potok ali ulica. Vendar zaradi nevarnosti, ki nam pretijo danes ob poplavi prevoznih sredstev in drugih dejavnikov, nam starši večkrat ne dovolijo tovrstnih iger.

Zelo radi se igramo tudi z igrami naših babic in dedkov, če so nam seveda le na voljo. Zato zagotovo drži, da staro ni za v šaro.

11. Literatura

1987 *Promet na Žirovskem*, etnološki vidik (Od popotne palice do avtomobila), Žirovski občasnik, Žiri.

12. Priloge

- Anketni vprašalnik za učence
- Zbirnik vprašanj za intervju naših babic in dedkov
- Evalvacijski vprašalnik (delavnice)

KATERE IGRE/IGRAČE SI PREIZKUSIL?

IGRE NA PROSTEM	NAMIZNE IGRE
✓ ZEMLJO KRAST✓ VOŽNJA Z DIRCO✓ HARCL✓ STRELJANJE Z LOKOM✓ STRELJANJE S FRAČO✓ KOTALKANJE✓ HODULJE	✓ LUTKE IZ BLAGA✓ MIKADO✓ DOMINE✓ VOLKALCA✓ F'ŽKALCA✓ KRIŽEC KROŽEC

OBKROŽI IGRE, KI JIH POZNAŠ ŽE OD PREJ.

IGRE NA PROSTEM	NAMIZNE IGRE
✓ ZEMLJO KRAST✓ VOŽNJA Z DIRCO✓ HARCL✓ STRELJANJE Z LOKOM✓ STRELJANJE S FRAČO✓ KOTALKANJE✓ HODULJE	✓ LUTKE IZ BLAGA✓ MIKADO✓ DOMINE✓ VOLKALCA✓ F'ŽKALCA✓ KRIŽEC KROŽEC

OBKROŽI TRI IGRE, PRI KATERIH SI SE NAJBOLJ ZABAVAL.

IGRE NA PROSTEM	NAMIZNE IGRE
✓ ZEMLJO KRAST✓ VOŽNJA Z DIRCO✓ HARCL✓ STRELJANJE Z LOKOM✓ STRELJANJE S FRAČO✓ KOTALKANJE✓ HODULJE	✓ LUTKE IZ BLAGA✓ MIKADO✓ DOMINE✓ VOLKALCA✓ F'ŽKALCA✓ KRIŽEC KROŽEC

BI SI PROSTI ČAS RAJE KRAJŠAL S KAKŠNO DRUGO – NOVEJŠO IGRAČO?

DA NE

ČE SI OBKROŽIL DA, ZAPIŠI S KATERO.

1. Koliko prostega časa za igro ste imeli?

2. S kom ste preživljali prosti čas?

3. Kako ste ga preživljali?

4. Katere igre ste igrali na prostem?

5. Kaj pa pozimi?

6. Katere igrače ste imeli?

7. Ob kakšnih priložnostih ste dobili igrače?

8. Ste imeli kašno prevozno sredstvo?(skiro, kolo,...)

9. Koliko ste bili stari, ko ste dobili prvo kolo?

10. Ste obiskovali kot osnovnošolec kakšne krožke? Katere?

11. Ste se ukvarjali s kakšnim športom?

12. Katera je bila vaša največja otroška želja?

13. Nam lahko poveste še kaj zanimivega iz vaših otroških let?

Pozdravljen/-a! Smo učenke 6. razreda in pripravljamo raziskovalno nalogo Igre naših babic in dedkov. Ker želimo primerjati otroške igre naših babic in dedkov z današnjimi otroki, te lepo prosim, da si vzameš nekaj časa in odgovoriš na vprašanja. Najlepše se zahvaljujemo že vnaprej.

14. Koliko prostega časa za igro imaš?

- a. malo
- b. veliko

15. S kom preživljaš svoj prosti čas?

- a. sam/-a
- b. s prijatelji
- c. s sorodniki
- d. s sosedi
- e. s psom
- f. _____

16. Kako ga preživljaš?

- a) igram se zunaj
- b) s prijatelji gremo na bližnji travnik ali k potoku
- c) sam, za računalnikom
- d) s starši se igramo različne igre
- e) gledam televizijo
- f) drugo: _____

17. Katere igre se igrate na prostem?

- a. igre z žogo
- b. igre v naravi
- c. skrivalnice, lovljenje ipd.
- d. _____

18. Kaj pa pozimi?

19. S katerimi igračami/igrami se najraje igraš in jih imaš doma?

20. Ob kakšnih priložnostih dobiš igrače?

- a) za rojstni dan
- b) prinesejo mi jih dobri možje (Miklavž, dedek Mraz, Božiček)
- c) kar tako, brez razloga
- d) kadar dobim dobro oceno
- e) drugo: _____

21. Katero prevozno sredstvo imaš?

- a) skiro
- b) kolo
- c) rolerje
- d) drugo: _____

22. Koliko si bil star, ko si dobil prvo kolo?

23. Katere krožke obiskuješ?